

Quiz till vandringen Resandes historia i Stockholm

Resande har en lång historia i Stockholm och ingår i den nationella minoriteten romer. Lyssna till den historiska vandringen *Resandes historia i Stockholm*, besvara quizet och diskussionsfrågorna efteråt.

Instruktion till uppgiften

- I den här uppgiften lyssnar eleverna till ljudvandringen [Resandes historia i Stockholm](#) – antingen genom att gå den cirka 80 minuter långa vandringen i Gamla stan och på Norrmalm, eller genom att lyssna på ljudspåren i klassrummet eller hemifrån.
- Det finns två olika lektionsuppgifter som utgår från ljudvandringen:
  - 1) ett quiz för att kontrollera att eleverna lyssnat, läst och förstått,
  - 2) frågor som rör urval, källtolkning och källkritik.Du kan välja att göra en eller flera av uppgifterna i lektionsförslaget. De passar att göra enskilt, i mindre grupper eller i helklass.

Om ljudvandringen *Resandes historia i Stockholm*

Övningen utgår från ljudvandringen *Resandes historia i Stockholm* på historiskavandringar.se, som är ett samarbete mellan Stadsmuseet i Stockholm och Stockholmskällan. Du tar del av ljudvandringarna direkt i webbläsaren, i telefonen eller på dator. Till varje ljudspår finns en transkription av berättelsen.

Den streckade rutten på kartan som hör till varje ljudvandring visar hur du ska dig framåt genom stadsrummet. Följ kartnål efter kartnål, tryck igång ljudspåret på respektive plats och tar del av det bildmaterial som fördjupar berättelsen. Du kan även ta del av ljudvandringarna hemifrån eller i klassrummet så övningen kan göras utan att vandra fysiskt i staden.

Rätt svar till elevuppgifterna

1. Quiz: Resandes historia i Stockholm

1. **X**, Grekland – en del av Peloponnesos som kallades ”Lilla Egyptens land” i Stockholms tänkebok.
2. **2**, Sverige behövde fler soldater – en del av de värvade soldaterna var romer och efter tjänstgöringens slut uppmanades de att slå sig ned i svenska städer.
3. **1**, Tjej – av ordet ”chai” på romani.
4. **X**, Att spå människor mot betalning.
5. **X**, För att det blev förbjudet att resa runt och sälja glas och porslin.

2. Urval, källtolkning och källkritik

1. *Exempel på svar:* Det finns många historiska exempel på när minoritetsgrupper får utföra viktiga eller nödvändiga uppgifter som majoritetsbefolkningen av olika skäl inte vill. Det kan exempelvis bero på att majoriteten ansett att minoriteten inte delar samma värderingar, och att handlingarna därför vore oproblematiske för dem.
2. *Exempel på svar:* Historiska orättvisor eller svek kan leva kvar i minnet och göra det svårt att lita på att löften om förändringar verkligen kommer att hållas. När diskriminering, särbehandling och svek förekommit flera gånger genom historien är det lätt att tänka att det kan hända igen.
3. *Exempel på svar:* Kyrkan såg vidskepelse och tro på magi var ett hot eller ett brott mot statsreligionen, protestantisk kristendom.
Struktur: Diskriminering av romska grupper gjorde att många fick svårt att försörja sig och tog de chanser som gavs till inkomster.
Aktör: Majoritetsbefolkningen som bar på idéer om romers övernaturliga talanger stod för efterfrågan och romer som behövde försörja sig tog chansen genom att spela på den uppfattningen.
4. *Exempel på svar:* Generellt har myndigheter framförallt producerat handlingar, som blir historiskt källmaterial, vid olika typer av konfliktsituationer: brott, klagomål eller oroligheter. Det ger i efterhand en vinklad bild av historien och ett ensidigt perspektiv som berättar väldigt lite om vardagsliv, fungerande relationer och verksamheter. Vi kan få tillgång till privata och personliga berättelser eller perspektiv i exempelvis brev, dagböcker eller muntliga berättelser. Vi behöver vara uppmärksamma på vilket perspektiv källorna återger: myndighet eller individ, majoritet eller minoritet, och dra eventuella slutsatser därefter.

Quiz: Resandes historia i Stockholm

Fråga 1. Varifrån hade de romska familjerna rest när de kom till Stockholm i september 1512?

- 1. Egypten
  - X. Grekland
  - 2. Finland
-

Fråga 2. Svenska myndigheter var fientligt inställda till romer, men på 1600-talet blev det lättare för romer att stanna i landet. Varför?

- 1. Sverige införde religionsfrihet.
  - X. Sverige behövde fler stadsbor.
  - 2. Sverige behövde fler soldater.
-

Fråga 3. Vilket av följande svenska ord kommer från romani?

- 1. Tjej
  - X. Kille
  - 2. Valack
-

Fråga 4. **Vad var "signeri" för något?**

- 1. Att välsigna människor mot betalning.
  - X. Att spå människor mot betalning.
  - 2. Att skriva under dokument mot betalning.
-

Fråga 5. Varför blev lumpsamlare ett vanligt yrke bland resande under 1820-talet?

- 1. För att det var brist på trä som råvara till pappersbruken.
  - X. För att det blev förbjudet att resa runt och sälja glas och porslin.
  - 2. För att det fanns många pappersbruk i Stockholmstrakten.
-

2. Urval, källtolkning och källkritik

1. *Så länge hästen var ett viktigt arbetsdjur i Sverige var det vanligt att kastrera hingsten för att få en häst med lugnare temperament. Trots det var det tabu att utföra kastreringen och det var ofta minoritetsgrupper som romer och samer som gjorde jobbet.*

Fundera: Varför var det vanligt att minoritetsgrupper i samhället utförde kastreringen av hästar och andra tabubelagda uppgifter?

2. *Under 1940-talet och även senare registrerade svenska myndigheter romska familjer och släkter utan deras vetskap. In på 1960-talet kunde myndigheter förneka att vissa romska grupper ens existerade.*

Fundera: Hur påverkar det förtroendet för samhället och myndigheter att ha blivit utsatt för registrering utan att ha begått brott eller gjort något fel, eller att få sin grupptillhörighet, kultur och historia förnekad?

3. *Många i majoritetsbefolkningen trodde att romer hade magiska krafter. Under 1700-talet dömdes flera romska kvinnor för signeri och vidskepelse efter att ha spått människor mot betalning.*

Resonera: Varför tyckte myndigheterna att det var ett problem med signeri? Hur samverkade förväntningar och behov hos majoritetsbefolkningen och minoritetsgruppen vid fallen med spådom och signeri? Fundera över hur *aktörer* och *strukturer* samverkade för att situationen skulle uppstå.

4. *Källmaterial som finns i arkiv som berättar om resande och romer är till största delen sådant som majoritetssamhället och svenska myndigheter skapat och valt att bevara. Resandes och romers historia, kultur och tradition har till stor del varit muntlig, och under lång tid inte något som myndigheter varit intresserade av.*

Resonera: Hur påverkar källäget historieskrivningen? Vilka andra källor har Stadsmuseet använt i vandringen för att också de resandes egna berättelser, röster och perspektiv ska komma fram?